

Asia: VN/2401/2026

Ehdotus kansallisiksi mediakasvatuslinjauksiksi

1. Johdanto

Mahdolliset kommentit ja huomiot johdannosta:

Suomen Akatemia kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta Kansalliset mediakasvatuslinjaukset 2026 ja pitää linjauksia tärkeänä ja ajankohtaisena kokonaisuutena.

2. Mediakasvatuksen nykytila

Mahdolliset kommentit ja huomiot mediakasvatuksen nykytilasta:

-

3. Visio

Mahdolliset kommentit ja huomiot visiosta:

-

4. Tavoitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot tavoitteista:

-

5. Toimenpiteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimenpiteistä:

Viime vuosina esimerkiksi Suomen Akatemian rahoittamat Misleading Consumers, MediaRoboLit 65+ ja REMEDIS -hankkeet sekä Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittama LITERACY-ohjelma ovat tuottaneet tutkimusta, joka tukee linjausten kolmea tavoitetta: toimijuuden vahvistamista, osaamisen kehittämistä ja mediakasvatuksen kestävyyyden varmistamista. Tutkimus vastaa linjauksen tunnistamiin haasteisiin, kuten disinformaatioon, teknologiseen murrokseen, eriarvoistumiseen ja eri väestöryhmien mediataitojen vahvistamiseen. Tutkimusperustainen lähestymistapa on edellytys

vision mukaiselle yhdenvertaiselle, ajantasaiselle ja yhteiskunnallisesti merkitykselliselle mediakasvatukselle.

1. Toimijuuden ja yhdenvertaisuuden vahvistaminen

Linjaus korostaa tarvetta tukea eri väestöryhmien osallisuutta, kriittistä ajattelua ja kykyä toimia monimutkaisessa mediaympäristössä. Suomen Akatemian ja Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittama tutkimus lisää ymmärrystä ihmisten arjen mediakäytännöistä, luottamuksesta ja disinformaation vaikutuksista sekä niistä mekanismeista, jotka vahvistavat tai heikentävät yksilön toimijuutta. Tieto auttaa tunnistamaan myös ryhmiä, jotka jäävät mediaympäristössä marginaaliin tai jotka altistuvat kuormittaville ja manipuloiville rakenteille. Tällainen tutkimus tukee linjauksen painotusta inklusiivisuudesta ja syrjäytymisen ehkäisystä sekä vahvistaa yhteiskunnan resilienssiä.

2. Osaamisen ja pedagogisen tuen vahvistaminen

Luonnos korostaa laaja-alaista, tutkimusperustaista mediakasvatusta tilanteessa, jossa korkeakouluopetuksen supistuminen ja ammattilaisten osaamisvaje ovat haasteita. Suomen Akatemian ja Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittama tutkimus tuottaa ymmärrystä esimerkiksi lasten ja nuorten mediakulttuureista, dataohjautuvista teknologioista, algoritmista ympäristöistä, tekoälystä ja digitaalisen hyvinvoinnin kysymyksistä. Tämä tieto on keskeistä opettajankoulutuksen, nuorisotyön, perheiden tukemisen ja aikuiskoulutuksen kehittämisessä sekä mediakasvatuksen sisältöjen päivittämisessä vastaamaan uudenlaisia mediaympäristöjä.

3. Mediakasvatuksen kestävyden ja rakenteiden vahvistaminen

Linjaus korostaa pitkäjänteisiä rakenteita, monialaista yhteistyötä ja kansainvälisen tutkimustiedon hyödyntämistä. Suomen Akatemian ja Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittama tutkimus tarjoaa vertailtavaa ja monitieteistä tietoa, joka tukee strategista suunnittelua, päätöksentekoa ja hallinnonalojen välistä koordinoitua. Tämä tutkimus voi olla perusta rahoituspäätöksille, ohjelmatyölle ja sääntelyn kehittämiselle muun muassa teknologisen turvallisuuden, kuluttajansuojan ja digitaalisten palvelujen alueilla.

6. Toimeenpano ja seuranta

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimeenpanosta ja seurannasta:

Suomen Akatemia ja Strategisen tutkimuksen neuvosto rahoittavat monitieteistä tutkimusta sekä tutkijalähtöisesti että temaattisesti. Suomen Akatemia korostaa, että mediakasvatustilinjojen toimeenpanossa tulisi hyödyntää tieteellistä tutkimustietoa, jota esimerkiksi Akatemian ja Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamat hankkeet tuottavat. Rahoitettujen hankkeiden suorituspaikat, lähinnä korkeakoulut ja tutkimusorganisaatiot, ovat vastuussa tutkimuksen tuottamisesta ja sen tulosten kytkemisestä käytäntöihin. Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamissa ohjelmissa on erityisiä mekanismeja, esim. ohjelmajohtajat, yhteistyö VNK:n ja

eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan kanssa, jotka tukevat ja vahvistavat yliopistojen ja tutkimuslaitosten ja tiedon käyttäjien yhteistyötä ja tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

7. Liitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot liitteistä:

-

8. Yleiset kommentit linjausluonnoksesta

Yleiset kommentit kokonaisuudesta:

-

9. Muita mahdollisia terveisiä valmistelijoille

Muita mahdollisia terveisiä:

-

Ruokonen Floora
Suomen Akatemia

Lempa Kyösti
Suomen Akatemia